

Bibliotekarstudentens nettleksikon om litteratur og medier

Av Helge Ridderstrøm (førsteamanuensis ved OsloMet – storbyuniversitetet)

Sist oppdatert 25.01.24

Om leksikonet: https://www.litteraturogmedieleksikon.no/gallery/om_leksikonet.pdf

Kontekst

Fra et latinsk ord for “sammenbinding”, “sammenveving”. “Ordet “kontekst” kommer av det latinske “contextus” som nærmest betyr det å binde noe sammen.” (Vagle, Sandvik og Svennevig 1994 s. 26) Konteksten er “rundt” teksten eller “rundt” et utsagn eller en hendelse. Det er sammenheng, omgivelser, ramme, situasjon, omstendighet, setting. Sammenhengen kan være fysisk/konkret, sosial, kulturell, politisk m.m. Konteksten bidrar i stor grad til hvordan vi forstår hendelser, utsagn og tekster, ved å avgrense hva som er rimelige oppfatninger/ tolkninger av hva utsagnene osv. betyr. “The value of any one piece of information often depends on comparison, verification, or contextualization with other pieces.” (Knuth 2003 s. 29) “[M]eaning is sensitively dependent on context.” (Hayles 2010)

Kontekst er “1. the parts of a written or spoken statement that precede or follow a specific word or passage, usually influencing its meaning or effect: You have misinterpreted my remark because you took it out of context. 2. the set of circumstances or facts that surround a particular event, situation, etc.” (<http://www.dictionary.com/browse/context>; lesedato 18.09.17) Ottar Grepstad skiller mellom situasjonskontekst (skrive-, publiserings- og brukssituasjonen for en tekst) og kulturell kontekst (sosiale, historiske og ideologiske forhold rundt teksten).

Konteksten har blitt definert som den informasjonen som avgrenser den mulige betydningen som et ord, en handling, en hendelse osv. kan ha (Solinski 2015 s. 263).

“Any environment in which a text is situated. Context may itself be textual, or it may be non-textual, and it is delimited according to interpretive need.” (Frow 2015 s. 168)

Antropologen Bronislaw Malinowski “interpreted the social contexts of interaction as stratified into two levels – ‘context of situation’ and ‘context of culture’.” (David Rose i <https://www.readingtolearn.com.au/wp-content/uploads/2016/01/Genre-in-the-Sydney-School.pdf> ; lesedato 20.04.20)

“In the most general sense, the entire situation, background, or environment relevant to an event, action, statement, work, etc. In a literary sense, the parts of a

sentence, paragraph, or text that occur just before and after a specific word, phrase, or passage and determine its precise meaning. Quoting out of context may give a misleading impression of the intentions of the original speaker or author.” (Joan M. Reitz i http://lu.com/odlis/odlis_c.cfm; lesedato 30.08.05)

“*Kontekst* er alt man trenger ut over ordbok- og grammatikkunnskap for å forstå en ytring. Det kan dreie seg om kunnskap om den konkrete samhandlingssituasjonen [...] Det kan dreie seg om den fysiske situasjonen ytringen(e) er en del av [...] Det kan også dreie seg om den generelle bakgrunnskunnskapen som deltakerne har” (Vagle, Sandvik og Svennevig 1994 s. 24). “Hvis vi vil studere nærmere hvordan konkrete ytringer er bestemt av konteksten i denne forstand, kan det være nyttig å tenke seg konteksten i to plan: 1) den umiddelbare situasjonen som ytringene er en del av (tid, rom, aktivitet, deltakere og forholdet mellom dem ...) og 2) den mer overgripende kulturelle og sosiale konteksten.” (Vagle, Sandvik og Svennevig 1994 s. 34)

Kontekst (med)bestemmer mening. En setnings betydning kan variere enormt avhengig av hvilken kontekst den opptrer i. “Mening kan bare forstås i kontekst, og som kontekst fungerer for enhver først og fremst det som ens egen hukommelse henter fram.” (Pias m.fl. 1999 s. 56) Setningen “Han fløy til Kairo” vil avhengig av kontekst bli tolket på forskjellig måte, og ulike personer vil danne seg ulike visuelle bilder i hodet. Hvis konteksten er det 21. århundre, vil mange se for seg et moderne passasjerfly. Gjelder det 1930-årene, vil bildet snarere være av en dobbeltdekker med propell. Er konteksten et eventyr, kan leseren f.eks. se for seg et flygende teppe (Gross 1994 s. 20). En formulering kan endre fundamentalt innhold og betydning fra én kontekst til en annen.

“ “Words are chameleons,” declared the Formalist Jurij Tynjanov [...] Words change meaning as they pass from one context to another, and yet they preserve the semantic accretions acquired in the process.” (Steiner 1984 s. 15)

Den russiske litteratur- og kulturforskeren Mikhail Bakhtins “example is the standard query, “What time is it?” which has a variety of meanings, depending on contextual possibilities perceived by the interlocutors. These might include various ways of conceiving the time of day (12:15 p.m., lunchtime, quitting time), behavioral junctures in the immediate context (time to go, or time to stop wasting time), and ideological junctures in the broader historical context (“nation time” in the context of the Civil Rights movement). As the examples suggest, themes in generic utterances create meaning in two kinds of contexts: an immediate context of performance and a broader historical context.” (Seitel 2003)

Det vi mennesker gjør er nesten alltid kontekstavhengig, som når vi oppfører oss annerledes hjemme og ute på gata, i en kirke og på en fest, osv. Vi befinner oss i “situative kontekster” (Arnold og Sinemus 1983 s. 10). “The paramount communicational significance of context is all too easily overlooked in the analysis

of human communication, and yet anyone who brushes his teeth in a busy street rather than in his bathroom might be quickly carted off to a police station or to a lunatic asylum” (Watzlawick, Bavelas og Jackson 1967 s. 62). Kontekst-avhengighet er bl.a. en sosial og moralsk faktor.

Den britiske sosiologen og kulturteoretikeren Stuart Hall vektla mening som et mangfolds- og stridsfenomen. “Meaning is polysemic in its intrinsic nature; it remains inextricably context bound. It is caught in and constituted by the struggle to “pre-fer” one among many meanings as the dominant.” (Hall sitert fra Johnson-Eilola 1997 s. 240)

“I will not attempt to define meaning but merely observe that wherever and however it occurs, meaning is sensitively dependent on context.” (N. Katherine Hayles i ade.mla.org/content/download/7915/225678/ade.150.62.pdf; lesedato 03.08.17) En person kan være mer eller mindre oppmerksom på en kontekst. Det motsatte av kontekstsensitivitet er kontekstblindhet.

Det språkvitenskapelige (og filosofiske) forskningsområdet som kalles pragmatikk, handler om språket i sosial bruk, om hvordan språket henger sammen med situasjonene som det brukes i. “Om vi skal prøve å gi en samlende definisjon av pragmatikken, må det være at den studerer kontekstens bidrag til ytringens mening. Sagt på en annen måte: Pragmatikken studerer forholdet mellom språkbruk, språkbrukere og kontekst – både gjennom begrepsanalyse og analyse av faktisk språkbruk. Slik blir *kontekst* et nøkkelbegrep i pragmatikken.” (Vagle, Sandvik og Svennevig 1994 s. 20)

Innen språkpragmatikken studeres blant annet talehandlinger av typen “jeg advarer”, “jeg lover” og “jeg unnskylder”. Slike talehandlinger kan komme til uttrykk i talesituasjoner uten at verb som “advare”, “love” eller “unnskyldte” blir brukt, men der konteksten gjør det klart at en setning brukes som advarsel, løfte eller unnskyldning (Brackert og Lämmert 1976 s. 167). Setningen “Vinduet skal være stengt” kan i en gitt kontekst fungere som en trussel, i en annen kontekst som et løfte.

En setning som kan være flertydig, blir vanligvis éntydig når vi kjenner dens kontekst. Vi skjønner f.eks. umiddelbart hva setningen “Han har is i skjegget” innebærer avhengig av om den sies på 17. mai eller på Nordpolen (men dette stemmer ikke alltid, det kan være snø på 17. mai). Konteksten kan dessuten tilsi at meningen i en ytring er ironisk (“Herlig 17. mai-vær” uttalt når det er minusgrader på nasjonaldagen). “[F]elles for mange meningsteorier er at de ser de semantiske betydningene i språkssystemet som mangetydige. Det blir da konteksten som begrenser denne mangetydigheten i faktisk språkbruk og som gjør at språkbrukere får mening ut av språklige ytringer i bestemte sammenhenger.”

(Vagle, Sandvik og Svennevig 1994 s. 21) Kontroll over kontekst medfører kontroll over betydning (Rötzer 1991 s. 313).

“I en løpende samtale vil konteksten – i form av omliggende ytringer – endre seg hele tida. Gjennom sine samtalereplikker skaper samtalepartene kontekst for hverandre. Hver replikk er bestemt av forrige replikk, og er bestemmende for neste replikk. Det er denne dynamiske konteksten samtalepartene baserer seg på både når de tolker samtalepartnerens bidrag og planlegger sine egne. Det som er sagt, er der som bakgrunn i resten av samtalen – og kanskje i seinere samtaler. At ingenting kan trekkes tilbake, men stadig er til stede i bakgrunnen, har mange mer eller mindre bittert fått erfare, for eksempel når man forsnakker seg eller i vanvare kommer til å si noe sårende.” (Vagle, Sandvik og Svennevig 1994 s. 29)

Innen språkvitenskap skilles det tydelig mellom lingvistisk (dvs. språklig) kontekst og ikke-lingvistisk kontekst. De nærmeste setningene/ytringene før og etter det som blir sagt eller skrevet, blir av noen lingvister (f.eks. Alan Cruse) kalt *kotekst* (altså skrevet uten n). Kotekst er en språklig, tekstlig ramme, mens kontekst er ikke-språklig (samhandlingssituasjon som det språklige inngår i, den umiddelbare fysiske situasjonen, situeringen). “[C]ontext can be classified into co-text, situational context and cultural context” (Lihong Shen i <http://www.academypublication.com/issues/past/tpls/vol02/12/28.pdf>; lesedato 21.11.17).

Noen elementer i en setning/ytring blir ofte utelatt fra fordi de er selvfølgelige ut fra den gitte konteksten. Disse elementene har av lingvisten David J. Allerton blitt kalt “contextually deleted elements”.

Den umiddelbare fysiske situasjonen er kontekst, samt mer omfattende faktorer som sosiale hierarkier og maktforhold som ytringen utgår fra. Kontekst er også kunnskap som taleren (eller forfatteren) og lytteren (eller leseren) deler. Den amerikanske psykolingvisten Herbert H. Clark kaller de språklige “omgivelsene” rundt f.eks. en samtale for “personal common ground”, som kan deles inn i tre kategorier: “previous discourse” (det som nylig eller nettopp har blitt sagt), “immediate linguistic environment” (setningen som ordene forekommer i) og “type of discourse” (sjanger, formelt/uformelt språk, teknisk/ikke-teknisk språk m.m.).

En tekst kan aldri eksistere uten en kontekst, men den opprinnelige konteksten, som teksten ble skapt i, kan være ukjent. Enhver tekst beveger seg mellom forskjellige kontekster, som når den er skrevet i én kontekst og leses i helt andre. En muntlig ytring ansikt til ansikt blir derimot oftest avkodet i den konteksten som den produseres i (Inger Lassen i Rienecker, Jørgensen og Gandil 2016 s. 191). “[E]lectronically mediated conversation cancels *contexts*, creating new speech situations.” (Poster 1990 s. 45)

Den irske forfatteren Samuel Becketts absurde skuespill *Waiting for Godot* (1952) kjennetegnes ved dets “radical reduction of context” (Lyons 1983 s. 48).

En kort sekvens av toner som inngår i en symfoni, er omgitt av en rik kontekst. De samme få tonene kan, avhengig av kontekst, oppleves som lystige og løsslupne, eller som dystre og melankolske. Ravels musikkstykket “Bolero” vil kunne settes inn i en kontekst som gjør at denne musikken bærer en bestemt mening, f.eks. vemodig påminnelse om en avdød i dennes begravelse. Klangene vil kunne “fortelle” alle tilstede i begravelsen om den avdødes lykkelige, rolige liv uten triumfer eller katastrofer. Kontekstinnplassering leder direkte over i tolkning og tilegnelse. En kontekst gjør at vi som levende, opplevende mennesker projiserer mening inn i det vi sanser. Jo klarere vi synes at konteksten er, desto sikrere er vi på meningen i det vi opplever. Kanskje bør mening forstås som et åpent rom som vi fyller ut fra vår egen personlige bakgrunn, vår kulturbestemte horisont og fenomenets kontekst.

“Slik vi har definert begrepet, lar vi det innbefatte 1) tid og sted for hendelsen, 2) hele den sosiale og psykologiske verden som språkbrukerne beveger seg innenfor, og 3) omliggende språklige ytringer. [...] I stedet for å se *kontekst* som et sett variabler som statisk omgir ytringer, ser vi på forholdet mellom ytring og kontekst som et gjensidig avhengighetsforhold. I mange dagligdagse situasjoner er det slik at språkbruken omdefinierer situasjonen. [...] Ofte vil en språklig skapt overgang fra en ramme til en annen signaliseres gjennom valget av en annen “stemme”. I vårt eksempel vil “hverdags-stemmen” byttes ut mot “forelesning-stemmen” – som har en markert annen prosodi, og kanskje også et annet ordvalg og en annen syntaks. Og det er de bestemte slutningene som deltakerne trekker av kontekstualiserings-signalet “stemme-bytte”, som bevirker at ramma for språkbruken blir en annen. For den som skal analysere kontekst, må utgangspunktet være perspektivet til deltakerne i situasjonen, altså deltakernes fysiske, sosiale og psykologiske verden. Analysen må videre innreflektere det forhold at deltakerne befinner seg innenfor flere og dynamisk skiftende rammer. Den fokuserte hendelsen er med på å begrense hva i konteksten som er relevant. Det er også analyseinteressene til den som utfører analysen. Når man beskriver, tolker og forklarer en tekst, gjør man det med et bestemt perspektiv for øye, det er noe man ønsker å finne ut om hvordan en tekst eller ytring fungerer i bestemte sammenhenger.” (Vagle, Sandvik og Svennevig 1994 s. 33-34)

Når et publikum ser en film eller et teaterstykke, har salen med dens publikum blitt kalt en “makrokontekst” og verdenen i filmen eller skuespillet en “mikrokontekst” (Brisset 2012 s. 156-157). Det som sies i filmen eller stykket, retter seg både til andre personer i filmen/stykket og til publikum.

Kontekstualisering vil si å klargjøre hva en ytring betyr gjennom å fokusere på ytringens kontekst. Kontekstualiseringssignaler (eller kontekstbestemmende

signaler) er de faktorene eller signalene som gjør av vi skjønner (eller tror vi skjønner) hva som er konteksten for f.eks. en ytring. “Språklige trekk som fører til bestemte antakelser om konteksten, er blitt kalt *kontekstualiseringssignaler*. [...] gi mottakeren den nødvendige tolkningsbakgrunn. [...] Kontekstualiseringssignalene iverksetter bestemte tolkningsslutninger. På grunnlag av tidligere språkbruks-erfaring vet vi at bestemte typer ordvalg (og valg på andre språklige nivåer) brukes i bestemte situasjoner, og vi slutter oss derfor til hva konteksten må være.” (Vagle, Sandvik og Svennevig 1994 s. 32)

“Rekontekstualisering” er “1. A process that extracts text, signs or meaning from its original context (decontextualization) in order to introduce it into another context. Since the meaning of texts and signs depend on their context, recontextualization implies a change of meaning, and often of the communicative purpose too.” (<http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Recontextualization>; lesedato 11.08.17) Om rekontekstualisering skriver Per Linell at “a piece of discourse cannot be taken out of a given matrix of contexts without changing its interpretations or its potential of being interpreted in specific ways” (sitert fra Rienecker, Jørgensen og Gandil 2016 s. 191).

Teksten kan “delta” i en mengde mulige kontekster og det kan være et “konteksthierarki” mellom dem (Arnold og Sinemus 1983 s. 168). Kontekstene er som sirkler som omslutter hverandre, “epoken forklarer den rådende estetikken som forklarer sjangeren som forklarer verket som forklarer teksten” (Charles 1995 s. 92). En ny kontekst eller “helhet” for fenomenet relativiserer den tidligere konteksten som fenomenet ble oppfattet i (Jean Starobinski i Spitzer 1970 s. 36).

“Every sign, spoken or written in a small or large unit, can be *cited*, put between quotation marks; in so doing it can break with every given context, engendering an infinity of new contexts in a manner which is absolutely illimitable.” (Jacques Derrida sitert fra Perloff 1986 s. 75)

“When anyone proposes an example of a meaningless sentence, listeners can usually imagine a context in which it would in fact have meaning; by placing a frame around it, they can make it signify. [...] the possibility of grafting a sequence onto a context that alters its functioning” (Culler 1985 s. 122).

Alle realitetserfaringer er alltid “utvidet” gjennom sine kontekster (Böck, Ingelmann m.fl. 2017 s. 72). Men en kontekst er alltid ufullstendig ved at det kan være en annen og videre kontekst (Solinski 2015 s. 263).

Et poeng hos den britiske filosofen Gregory Bateson er at kontekster alltid gir et fenomen en viss ubestemthet, fordi vi aldri kan vite hva som er riktig kontekst å forstå noe ut fra. Det finnes en “infinite regress” av relevante kontekster (Bateson 1972 s. 246-250 og 266-267). Det er ikke bare slik at konteksten alltid kan utvides

for å gi både “bredere” og ofte mer presis forståelse, men en endret kontekst vil kunne gi radikal endret forståelse av fenomenet. For eksempel endrer forståelsen seg når vi betrakter Michelangelos Pietà-skulptur som selvstendig, autonomt kunstverk (og spør oss f.eks. hvilke følelser Maria viser), og når vi ser den i lys av andre Pietà-skulpturer fra renessansen, eller sammenligner med andre Pietà-skulpturer fra alle tider, med alle Pietà-framstillinger i alle kunstarter, med hele Michelangelos skulpturproduksjon, med hele Michelangelos kunstproduksjon, plasserer skulpturen inn i Michelangelos livshistorie, forstår den ut fra teologiske strømninger i hans samtid, studerer den i lys av kunstnerisk påvirkning i hans ungdomsår osv. osv. I praksis blir det ofte konflikt mellom forståelsene som oppstår på basis av ulike valgte kontekster for et studium.

“The fact that we can never limit the number of contexts that can be legitimately applied to a text makes reading open-ended. But open-endedness need not be confused with indeterminacy.” (Lentricchia og McLaughlin 1990 s. 168)

Den franske filosofen Jacques Derrida hevdet at “context is never absolutely determinable” (sitert fra Johnson-Eilola 1997 s. 156). “[C]ontext is boundless, so accounts of context never provide full determinations of meaning. Against any set of formulations, one can imagine further possibilities of context, including the expansion of context produced by the reinscription within a context of the description of it.” (Jonathan Culler sitert fra Ang 1996 s. 73-74)

“Meaning is context-bound, but context is boundless. [...] Context is boundless in two senses. First, any given context is open to further description. There is no limit in principle to what might be included in a given context, to what might be shown to be relevant to the performance of a particular speech act. This structural openness of context is essential to all disciplines: the scientist discovers that factors previously disregarded are relevant to the behavior of certain objects; the historian brings new or reinterpreted data to bear on a particular event; the critic relates a passage or a text to a context that makes it appear in a new light. [...] Meaning is determined by context and for that very reason is open to alteration when further possibilities are mobilized. Context is also unmasterable in a second sense: any attempt to codify context can always be grafted onto the context it sought to describe, yielding a new context which escapes the previous formulation. Attempts to describe limits always make possible a displacement of those limits, so that Wittgenstein’s suggestion that one cannot say “bububu” and mean “if it does not rain I shall go out for a walk,” has, paradoxically, made it possible to do just that.” (Culler 1985 s. 123-124)

Kontekstualisering har ingen innebygde stoppmekanismer, men har alltid et performativt og pragmatisk innslag som kan oppfattes som et politisk standpunkt (Bohrer 1993 s. 109).

Derrida skrev: “Every sign ... can break with every given context, and engender infinitely new contexts in an absolutely nonsaturable fashion. This does not suppose that the mark is valid outside its context, but on the contrary that there are only contexts without any center of absolute anchoring.” (sitert fra Poster 1990 s. 109) “All communications, all utterances, all signs contain as their structure, Derrida contends, the possibility of separation from their senders, their speakers, their referents.” (Poster 1990 s. 109)

“Konteksten for en gitt, fokusert hendelse kan virke ganske uendelig. For det tolkende mennesket er alt en del av noe annet, alt henger sammen. Men til enhver tid er det bare deler av konteksten som er relevant. Hvilke deler som er relevante, avhenger av fokus. Et eksempel: Du går og snakker med en venn på fortauet. Dere er oppslukt av samtalen, og ofrer ikke mye oppmerksomhet på omgivelsene, inntil dere støter på et flyttelass som sperrer hele fortauet. Fordi dere må passere flyttelasset for å komme dit dere skal, blir dette en relevant del av konteksten for dere, og sjansene er store for at denne kontekstuelle omstendigheten vil komme inn som samtaleemne i samtalen deres.” (Vagle, Sandvik og Svennevig 1994 s. 26)

“[N]o text can ever regain an original context, [...] the text is always already promiscuous, joining with innumerable other texts and contexts – not merely one author’s *oeuvre*, one genre or period, but infinitely many.” (Johnson-Eilola 1997 s. 159)

Den argentinske forfatteren Jorge Luis Borges’ novelle “Pierre Menard, forfatter av Quijote” (1939) handler om en mann som på 1900-tallet skriver ord for ord Cervantes’ roman *Don Quijote* fra 1600-tallet. “[S]uch a narration has implications for a wide variety of concerns relating to the way we view texts, and how we see and perceive the universe; it is a deeply profound revisioning of how meaning is created through the interaction of man and text. Through Menard’s recreation of the *Quixote* in a different time and place from Cervantes’ original, Borges implies the simple yet disturbing supposition that the meaning of literary works is entirely dependent on the varying historical and social contexts in which they are read. Simple because it seems obvious that context plays an enormous part in the determination of meaning of texts; complex and disturbing in its suggestion that literary meaning is constructed through mental processes irrevocably tied to location and period.” (Howard Giskin i <https://www.borges.pitt.edu/sites/default/files/1905.pdf>; lesedato 30.03.17) “Fortelleren viser to eksempler fra de to tekstene som ble skrevet med over tre hundre års mellomrom. De var heilt like! [...] begge tekstene var identiske, men fortelleren, altså kritikeren mente at Menard sin versjon var mer “subtil” og “rikere” enn Cervantes sin. Ikke minst for de ble skrevet i to forskjellige tidsperioder med forskjellig historisk erfaring og kunnskapsnivå. Hele fortellingen kan leses som et morsomt satirisk spark til litt selvgode kritikere/ anmeldere eller andre forstå-seg-påere, men kan også ses på som et spark-i-gang til en diskusjon om forfattere, verk og fortolkninger.” (Reidar Gramstad i <http://>

reidarsbok.blogspot.no/2016/01/om-pierre-menard-forfatter-av-quijote.html;
lesedato 08.01.18)

“Can text be separated from context in the process of translation? [...] Text is a highly specific term and refers to the written word as such while context is the background, environment, framework, setting, situation surrounding an event. Text and context are closely related concepts. Context is the more complex notion and thus in need of further exploration. Translation is understood as an act of carrying the meaning of a text from one language to another. This process involves interpretation of meaning of the source text and producing the same meaning in another language. Text however cannot exist out of context. By context what is meant is the entire environment in which the word or sentence is expressed or stated. So a translator has to go into the background of the text to understand the text. [...] Language can be very ambiguous, words have different meanings and the context is the key to find out what the specific meaning is. Context is vital in every aspect of life, we use it daily but don't notice it and that's why when translating we need to place words in the current frame, which is context. Any text is therefore strictly related both to the immediate context enveloping it, i.e. the context of situation, and to the 'outer' context of culture. In other words, any text is an expression of a specific situation and of a wider social, historical, political, ideological, environment etc. Context can describe the situation within which a book has been written. A novel written after WWII concerning relations between the U.S. and Russia has a specific cultural and political context that provides a framework wherein we can discern some particular meaning(s) in the text. [...] In order to understand, speakers must rely on context, and their linguistic choices are motivated by contextual factors (topic, participants, place, time, etc.) [...] we don't translate language, we translate cultures.” (Ibrahim Majed i <https://www.linkedin.com/pulse/text-context-translation-ibrahim-majed>; lesedato 21.08.17)

“Context is everything. It shapes the meaning in all communication. Without context you can't communicate effectively. When your message is delivered in one context, but received in another, it likely leads to miscommunication. [...] What if I asked you to add one to one. You'd probably hear the question as a math problem and quickly tell me $1 + 1 = 2$. Does it? It depends on the context. What if I rephrase the question and ask what you get when you add one sperm to one egg? You don't get two. You get one of something different. What if I asked what you get when you add one drop of water to another drop of water. Mostly likely you get one larger drop of water. Again adding one to one, doesn't automatically result in two. [...] Everything is interpreted through some context. A very important part of our job as designers is to create a visual context that enhances what the site [= website] we're designing is trying to communicate. Context comes from what we create and it comes from the schemas and mental models of those who view the design. Context can exist at both ends of visual perception. [...] On a website, the context begins as soon as someone sees the design. It happens so quickly that all that can be taken in is a quick visual impression. Within milliseconds and before viewers have

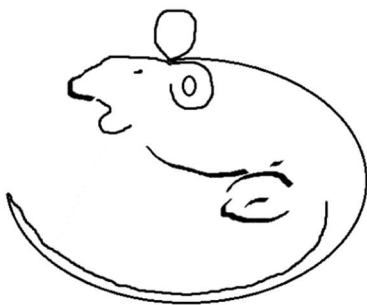
had a chance to even think about your design, it's setting an atmosphere for everything that follows. People start comparing the context you created against those they hold in long term memory and making judgements and decisions about the site based on the similarities and differences.” (Steven Bradley i <http://vanseo.com/web-design/importance-context/>; lesedato 22.08.17)

“Dowdification, noun. Dowdify, verb. The willful omission of one or more words so the meaning of the statement is no longer understood but suits the needs of the writer in launching an ad hominem attack [dvs. et personangrep], whether or not the construction is truthful or grammatical complete. Named after the *New York Times* columnist Maureen Dowd, from her manufacture of a quote attributed to President George W. Bush in her May 14, 2003, column” (Eberhart 2006 s. 448).

Det vi *ser* er avhengig av hva vi forventer å se. Om vi ser en and eller en hare i det følgende bildet, vil f.eks. være sterkt avhengig av om dette befinner seg i en busk langt inne på land eller blant siv i vannkanten (eller i en bok om harer eller i en bok om ender).

Den første tegningen nedenfor ligner en mus, men kan også ligne en liggende, gammel, skallet mann:

Vi kan i slike tilfeller ha en “vippe-opplevelse” (tysk: “Kipperlebnis”), der vi plutselig ser noe helt annet enn det vi først så, altså at opplevelsen vipper fra det ene til det andre.

Vi ser aldri alle detaljer eller “helheten”. Endringer i forståelsen ved visuell utvidet kontekst kan eksemplifiseres slik:

1:

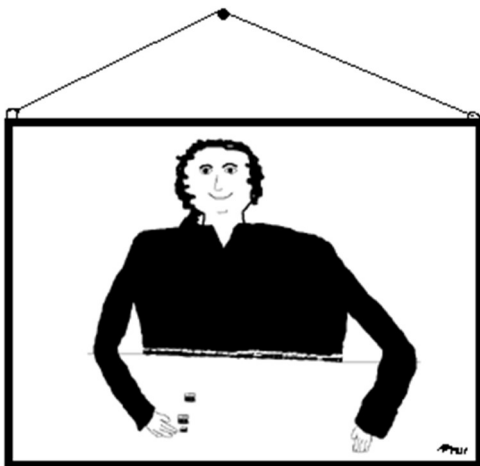
2:

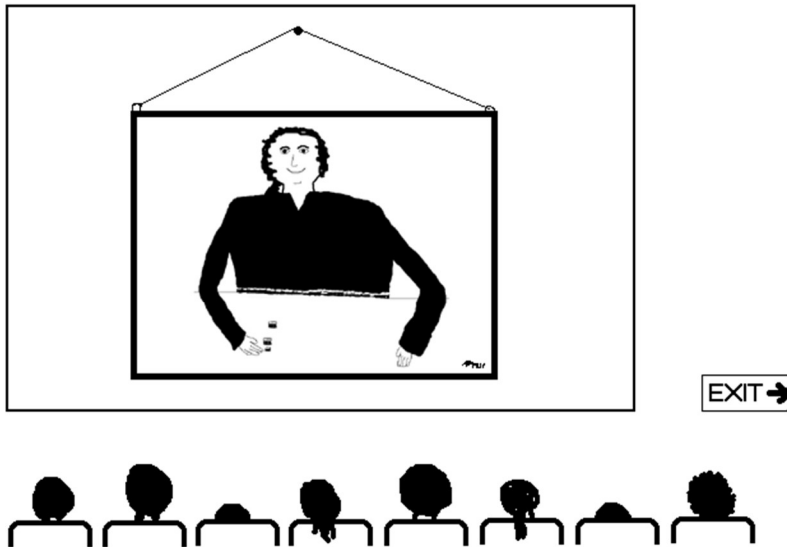
3:

4:

5:

En langt mer elegant utført bildeserie av typen ovenfor finnes i bildeboka *Zoom* (1995) av Istvan Banyai. Også i musikkvideoen “Eple” med den norske musikkgruppa Røyksopp er det en tilsvarende kontekstfokusering. Det er et allment kjent fenomen at kontekster forskyver seg (Hitzler og Pfadenhauer 2001 s. 269).

“The context describes features of the environment within which the activity takes place, but which are separate from the activity itself. So, I might be engaged in a conversation, which may be happening in a location; the conversation is my activity, while the location is an aspect of the context. [...] the content or activity is “within” while the context is “without.” [...] I want to focus on an alternative view of context, and discuss some of its implications. [...]

- First, rather than considering context to be information, it [this view] instead argues that *contextuality is a relational property* that holds between objects or activities. It is not simply the case that something is or is not context; rather, it may or may not be contextually relevant to some particular activity.

- Second, rather than considering that context can be delineated and defined in advance, the alternative view argues that *the scope of contextual features is defined dynamically*.

- Third, rather than considering that context is stable, it instead argues that context is particular to each occasion of activity or action. *Context is an occasioned property*, relevant to particular settings, particular instances of action, and particular parties to that action.

- Fourth, rather than taking context and content to be two separable entities, it instead argues that *context arises from the activity*. Context isn't just "there," but is actively produced, maintained and enacted in the course of the activity at hand.

In other words, what I want to do here is to reconsider context, not as a representational problem but as an interactional problem. As a representational problem, the central concern with context is with the questions, "what is context and how can it be encoded?" What I want to argue here, by turning to social science investigations of everyday activity, is that this representational stance reflects a misunderstanding of the nature and role of contextuality in actual everyday affairs. Instead, I want to propose an interactional model of context, in which the central concern with context is with the questions, "how and why, in the course of their interactions, do people achieve and maintain a mutual understanding of the context for their actions?" This distinction reflects the essential difference between the positivist and the phenomenological positions. From a positivist perspective, context is a stable feature of the world, independent of the actions of individuals. From a phenomenological perspective, contextuality comes about only when it is mutually recognized by the parties to some interaction, drawing on their everyday, cultural, common-sense understandings of the nature of the social world. So, in this model, context isn't something that describes a setting; it's something that people do. It is an achievement, rather than an observation; an outcome, rather than a premise. As an analogy, consider the notion of "relevance" in conversation. We can think of what people generally mean by context as denoting a kind of middling relevance to the matter at hand. For two people holding a conversation about a book they lately read, certain topics – such as their immediate subject of conversation, say the author of the book – are very relevant, while certain others – such as the scorer of the winning goal in the 1953 British F.A. Cup Final – are irrelevant (unless the book is about sporting trivia, of course). We would not normally describe either of these as the "context" for the conversation. Instead, the matters that we might designate as being contextually relevant are ones that may have a general bearing on the conversation and assist in its flow and construction – such as these conversants' shared history of interaction, the anticipation of an upcoming visit of the author to a local bookstore, or their appreciation of the author's other work. These are issues of intermediate relevance – neither directly relevant nor directly irrelevant.

[...] The participants may change the subject or otherwise turn a matter from one of middling relevance to central relevance, or vice versa. They may suddenly realize an assumption that doesn't hold and need to backtrack to repair the conversation. They might turn the location of the conversation from "context" to "content" by remarking that it's too public a place and perhaps they should move elsewhere; and so forth. [...] the determination of relevance – or of contextuality – is not one that can be made a priori. It is an emergent feature of the interaction, determined in the moment and in the doing. In other words, context and content (or activity) cannot be separated. Context cannot be a stable, external description of the setting in

which activity arises. Instead, it arises from and is sustained by the activity itself.” (Paul Dourish i <http://www.dourish.com/publications/2004/PUC2004-context.pdf>; lesedato 15.09.17)

“Non sequitur” (“følges ikke”) er en betegnelse for noe som er utenfor konteksten, ofte et komisk innslag. “The term *non sequitur* refers to a conclusion that isn’t aligned with previous statements or evidence. In Latin, non sequitur literally means “it does not follow.” [...] Literary non sequiturs are often used for comedic purposes. In these instances, something is stated that bears no relevance to what was being discussed. These non sequiturs are so far-fetched, they serve as a literary technique for some added texture and comedy. Often, they catch people off guard, surprising a laugh out of them. “It was a spring day, the sort that gives people hope: all soft winds and delicate smells of warm earth. Suicide weather.” - *Girl, Interrupted*, Susanna Kaysen” (<http://examples.yourdictionary.com/non-sequitur-examples.html>; lesedato 30.04.18).

Det engelske verbet “to glark” brukes om å gjette på ords eller setningers mening ut fra deres kontekst. “To figure something out from context. “The System III manuals are pretty poor, but you can generally glark the meaning from context.” ” (<https://www.definitions.net/definition/glark>; lesedato 16.08.19)

Brown University i USA etablerte *In Memoriam Web* som en stor hypertekst med dokumenter tilknyttet et langt dikt av briten Alfred Lord Tennyson, “In Memoriam A.H.H.” (1850). Mange litteraturforskere har bidratt med tekster til nettstedet, som med sine “contextualizations frequently seem more intended to sanctify the text with an ever-expanding, totalizing context (rather than the multiple, fragmenting contexts involved in deconstructing a text). In terms of deconstruction or articulation theory, contexts are not the unified, objective grounds out of which a work grows, but ways of approaching a social relation (Slack, 1989).” (Johnson-Eilola 1997 s. 156)

“Vi definerer *diskurs* som *tekst i kontekst*. Diskursen er altså ikke bare tekst, men tekst som en form for samhandling og som en del av en større sosial prosess.” (Vagle, Sandvik og Svennevig 1994 s. 35)

“Perhaps most strikingly, hypertext can show us that context is everything.” (Snyder 1998 s. 158)

Litteraturliste (for hele leksikonet): <https://www.litteraturogmedieleksikon.no/gallery/litteraturliste.pdf>

Alle artiklene i leksikonet er tilgjengelig på <https://www.litteraturogmedieleksikon.no>